

عبدالاحمد فیض

چگونگی حقوق تقسیم ارث میان وارثان!

اجتماع که در آن زیست داریم، روابط و مناسبات گوناگون آنرا شکل میدهد، لذا درین مناسبات و علایق فوق العاده پیچیده، درک و فهم حقوق خود و تمکین گذاشتن به حقوق دیگران از اهمیت خاصی برخوردار است، که یکی ازین موضوعات مرتبط به حقوق دیگران، حق ارث است که با وفات انسان بمثابة یک رویداد طبیعی وارد صحنه شده و دارائی های منقول و عقار از متوفی به ارث میماند که در بسا موارد بدلیل عدم آگاهی حقوقی وارثان یا به سبب بی مبالائی و تعدی به حقوق دیگران، موجب مناقشات و منازعات خونین خواهند شد، بنابراین تقسیم متروکه یا دارائی متوفی بدون وقوع منازعات خانوادگی و جلوگیری از نقض حقوق غیر، علی الرغم وجود اسناد تقنینی، فهم عامه از حقوق و وجائب خود بخصوص در زمینه انقسام عادلانه دارائی های مورث از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

اذعان باید داشت که موضوع میراث و چگونگی تقسیم ارث به وارثان از مباحث جنجال برانگیز و درغایت پیچیده حقوقی است که جنسیت اشخاص و هکذا نسبت آنها به متوفی بر میزان ارث و نحوه ایجاد تملیک جدید آثار حقوقی معین خلق میکند.

موضوع میراث در قانون مدنی ما زیر عنوان اسباب کسب ملکیت و انتقال ملکیت به سبب وفات پیش بینی شده است که اسباب میراث را در ماده (۲۰۰۱) قرابت و زوجیت توصیف نموده است لذا بر پایه احکام فوق، اشخاص که بر مبنای نسب و جنسیت ارث میبرند، به سه کتگوری تقسیم میشود:

کتگوری اول- درجه اول- پدر، مادر و فرزندان.

درجه دوم- فرزندان و نواده های متوفی

کتگوری دوم- درجه اول- اجداد (پدر و مادریکلان) و برادر و خواهر

کتگوری سوم- درجه اول- عمو (اعمام)، عمه (عمات) و خاله خالات

شایان ذکر است که کتگوری یا طبقه بعدی دومی و سومی زمانی از حق میراث برخوردار میشود که طبقه قبلی وجود نداشته باشد.

چگونگی تقسیم متروکه یا ارث:

اگر متوفی دارای فرزند باشد، زوجه وی یک برهشتم سهم و اگر فرزند نداشته باشد، سهم زوجه میت از مجموع ارث یا متروکه به میزان یک برچهارم محاسبه میگردد.

سهم ارث زوج در صورت وجود وارث دیگریک برچهارم و در غیر آن یک بر دو قابل محاسبه پنداشته میشود.

ارث پدرازفرزند متوفی یک برشش بوده و این سهم از متروکه در صورتی قابل محاسبه است که متوفی فرزند یا برادرخواهر نداشته باشد.

سهم مادر از ارث یک برششم متروکه منقول و عقار متوفی مانند پدر است و در صورتی تفویض تملیک صورت خواهد گرفت که از متوفی وارثی بجا نمانده باشد.

سهم دختر از ارث پدر که برادر ندارد، یک بر دوم و در صورت داشتن برادر یک بر سوم حصه از مجموع ارث است، همچنین میزان ارث خواهر (پدر و مادر مشترک یا از پدر مشترک) در صورت عدم وارث دیگر مثلاً برادر یک بر دو، در غیر این صورت سهم دختر یک بر دو از جمع متروکه قابل محاسبه است، هکذا مقدار ارث خواهر و برادر دارای مادر مشترک در صورتیکه متوفی اجداد مادری نداشته باشد، یک برششم قسمت و در صورت تعدد برادرخواهر، یک بر سوم است.

موانع حقوقی و شرعی ارث:

الف- قتل عمد مانع و از اسباب اسقاط ارث است، مثلاً شخص که در قتل عمدی پدرش محکوم علیه قرار گرفته است.

ب- زنا: فرزند که محصول نکاح صحیح نیست از والدین ارث نخواهد برد.

ت- بردگی یا برده بودن وارث و یا مورث به اسقاط حق میراث منجر می‌گردد.

ث- وارثان غیر مسلمان از متوفی مسلمان ارث نخواهد برد.

ج- لعان: اگر کسی منکر رابطه پدر و فرزندی شود، یعنی فرزندش را محصول زنا و همسرش را به ارتکاب فعل زنا متهم نماید، رابطه وراثت فی مابین فرزند و پدر و خانم و شوهر زوال می‌پذیرد.

تصریح باید نمود که قواعد تنظیم کننده میراث از قواعد آمره است و الزامیت قواعد مذکور حتی علی الرغم اینکه فرد حق دارد تا در زمان حیاتش بر انتقال ملکیت خود بر دیگران از ورای وصیتنامه تصمیم اتخاذ نماید که این موضوع به گونه مشرح از ماده (۲۱۰۳ تا ۲۱۹۷) پیش بینی شده است، اما بایست صراحت بخشید که فرزند بر بنیاد وصیت پدر به دلیل بد رفتاری و غیره از حق میراث بتأسی از لزوم رعایت قاعده آمره محروم شده نمیتواند یا بعبارت دیگر توزیع ارث بعد از مرگ تابع قواعد معینی میگردد که محرومیت از این حق به استثنای وجود موانع شرعی که در فوق تصریح شد و جاهت حقوقی کسب نخواهد کرد و استثنای که درین خصوص مطرح میگردد، وفات فرزند قبل از مرگ والدین است یا بعبارت دیگر و در پرنسپ مرده از متروکه دیگران از حق ارث برخوردار نخواهد شد.

منابع:

- حقوق مدنی افغانستان